

Vabaihenduste AVP võrgustiku ümarlaud Aasta Eesti liitumisest avatud valitsemise partnerlusega

Aeg: 23. 05. 2013 (15.00-17.00)

Koht: e-Riigi Akadeemia

Juhatas: Liia Hänni

Osalesid: (nimekiri lisatud)

PÄEVAKORD:

1. AVP initsiatiivi rahvusvaheline seis	1
2. Eesti AVP tegevuskava elluviimise kulg	2
3. Avatud valitsemisele suunatud vabaihenduste ettevõtmised (rahvakogu protsess, muud projektid).....	3
4. Avatud valitsemine infoühiskonna arengukavas (eelnõu avalikul konsultatsioonil).....	4
5. Kohalalgatatud küsimused	4

1. AVP initsiatiivi rahvusvaheline seis

Liia Hänni andis ülevaate OGP/AVP eesmärkidest.

VM asekanstler Kyllike Sillaste-Elling andis ülevaate partnerluses toimuvast rahvusvahelisest aspektist: alguses osales 8 riiki, aasta jooksul on liitunud 50 riiki, mis on organisatsioonile suur ülesanne tegeleda kõigiga. Sügisel toimub Londonis konverents, kus loodetakse kuulda edulugusid. UK soovib Londonis samuti arutada, kuidas hakkab toimuma OGP koostöö teiste sarnaste organisatsioonidega nagu näiteks Community of Democracies. UK tahaks sellest konverentsil rääkida. VM osa AVPs on välissuhtlus, praegu Londoni kohtumiseks ettevalmistumine.

Kohtumiseks on vaja esitada tegevuskava raport, mille koostab Riigikantselei ja korraldab sellega seonduvat. VM soovib arutada AVP küsimust septembris kantslerite nõupidamisel, mis on ministeeriumite kõrgemate ametnike foorum.

Riigikantselei on nõustunud koostama aruannet sügiseks. VM kantsler viib aruande kantslerite nõupidamisele septembri alguses.

Juhani Lemmik: Tegi ülevaate. Täpsem tööjaotus raporti koostamiseks ei ole kokku lepitud.

Tiia Miller: Aruanne riputatakse OGP kodulehele, see peab olema kõigile kättesaadav. *Steering Committee* aprillikuisel kohtumisel otsustati, et Londonis toimuv ei tohi olla traditsiooniline konverents, sest ei suudeta kuulata, mida on nii suur hulk riike teinud. Tuleb leida 1 asi, mille poolest eristuda.

Hille Hinsberg: Käisin Londonis ja Liiaga koos Brasiilias. Tuleks leida kvalitatiivsed võrdlused teiste riikidega ja Eesti peab olema ambitsioonikam. Kui me teeme siseriiklikult pingutusi, siis paistab see ka väljaspoole, need asjad on omavahel tihedalt seotud. Riikide saatkonnad on viimasel ajal seoses Rahvakoguga väga palju meie poole pöördunud.

Liia Hänni: Lugesin ka seda aprillikuu protokoll. Riigi raport on eelkõige riigisisene konsensuslik dokument. Seega tuleb leppida kokku raporti koostamise protseduur. *Steering Committee* ei hakka raporteid võrdlema, vaid avalikustab need.

Kaarel Haav: AVP arengust rääkides on kasulik teada selle tausta. 1980 aastatel levis uus-liberaalne ideoloogia ja koos sellega ka turumajanduse ning äriorganisatsioonide mudelite rakendamine haldusjuhtimise reformimiseks. Äriorganisatsioonides levisid 1970 aastatel töötajate kaasamise, osalusdemokraatia ja partnerluse (stakeholders) ideed ja mudelid. Need tulenesid 1950. ja 1960.

aastate töötajate rahulolu ja tootlikkuse uurimisest. Kaasamine ja osalus motiveerisid paremini töötama ja suurendasid lojaalsust firmadele. Töötajate kaasamine firmade juhtimisse kõigil tasandil tõi kaasa ka parema kodurahu ning ametiühingute osa nõrgenemise. Seega on riigi ja haldusjuhtimises õpitud firmade headest kogemustest.

Tiia Miller: Kantslerite nõupidamisele kutsutakse vabaihenduste esindajad. Sealt tuleb nõ tagasi aega arvestada.

Kokkuvõtte

AVP ümarlaud on valmis Eesti raporti koostamisele kaasa aitama, vajame täpsemat infot raporti koostamise ajagraafikust ja sellest, kellele esitada oma ettepanekuid nii raporti kui tegevuskava täiendamise kohta.

2. Eesti AVP tegevuskava elluviimise kulg

Liia Hänni käsitles teemat Eesti tegevuskava fookuste kaupa.

1. Avalikud e-teenused. 1) Avalike e-teenuste roheline raamat sai eelmisel nädalal valmis ja on MkM kodulehel üleval. Võeti vastu Valitsuse kabineti-istungil. See pole veel isegi mitte *roadmap*. 2) eesti.ee teabevärava arendamine. On muutunud kasutajasõbralikuks. Pole teenuste kohta info pärimise võimalust, mida on lubatud ja mis on tegemisel. Euroopa Liidu digiallkirjaga selle värava sidumine on olnud päevakorras, aga vahepeal muutus aktuaalseks uue EL usaldusteenuse direktiivi vastuvõtmine ja rakendamine. Riik panustab IY arendamisse, mitmed ametikohad on loodud või mehitatud: Riigikantseleis nõunik Siim Sikkut, infoühiskonna asekanter Taavi Kotka, RISO-l uus juhataja.

Ettepanek - võiks ID-kaardi tarkvara vead ära parandada, ei töötakorralikult kõigi operatsioonisüsteemidega (Mac OS näiteks).

2. Riigi infovarade andmine avalikku kasutusse. Henry Laupmaa: Tehtud pole palju, on palju räägitud. Taavi Kotka on lubanud, et *Open Data* tuleb. Detsembris võeti vastu seadus, et avaandmete kättesaadavaks tegemine on kõigile kohustuslik. Konkreetseid rakendusi kasutuses ei ole, RIA on hakanud selle peale mõtlema. Eelmise aasta septembris KOV rahaandmete avaldamine oli üks näide, mille rakendus küll korjati veebist ruttu ära. Avaandmed on rohkem programmeerijate kui vabaihenduste võimalus. Garage48 raames tehti programmeerijate töötuba kus leiti, et kättesaadavaid andmeid on vähe. Sügisel plaan teha uus üritus.

Liia Hänni: Avaandmete rohelist raamatut veel ei ole, aga on plaanis. Avaandmete repositooriumi platvorm on, aga sisu ei ole. Platvorm läheb ilmselt ümbertegemisele. Põhimure on suur tööjõu voolavus MKM-s. Siin oleme rahvusvaheliselt suures miinuses. Teised riigi on isegi toonud välja *open data* rahaliselt mõõdetava kasu. E-Riigi Akadeemia konverentsil Moldova demonstreeris oma avaandmete kataloogi. Moldova sai ka *OGP* rahvusvahelise *Steering Committee* liikmeks.

3. Poliitika kujundamise suurem avatus ja ettenähtavus. Hille Hinsberg: „Kaasamise hea tava“ koolitused käivad, juhendmaterjalid tulevad, küll mitte väga interaktiivsed. Mõjude hindamise süsteemi käivitamine oli kohtumisel justiitsministriga teemaks (koos Liia ja Linnariga). Kuigi metoodika on olemas, on rakendamine ikkagi poolik. Ministeeriumide tööprotsesside ülevaatamine. Mõte selles, kuidas algusest peale osaleda õigusloomeprotsessis. Siin tuleb ette võtta konkreetsemaid samme. Eelnõude infosüsteem ei ole atraktiivne ega kasutajasõbralik valitsusvälistele huvilistele. Mõjude hindamise integreerimine kaasamise protsessi toimub.

Juhani Lemmik: Mõjude hindamise süsteem on hästi käivitatud, on olemas ilmne ebaühtlus rakendamisel, see näitab, et püütakse teha. 300 ametniku koolitamine käib, detsembris ju alles kinnitati metoodika. Kaasamise ülevaade esitatakse Valitsusele, aluseks 2010 Praxise raporti metoodika – sisuliselt on tegemist ministeeriumide enesehinnanguga. Probleemid nähtavad:

kaasatakse, aga liiga hilja jms. Järgmisel aastal võiks teha uue põhjalikuma hindamise. Tööprotsesside ülevaatamine on mitmeti tõlgendatav. Info kaasamisvõimaluste kohta peaks olema kättesaadav ja praegu on see ebaühtlane. Kaasamise tööplaane ministeeriumidel ei ole. Ei taheta teha, sest see pole nõutav. Suvel peaks neid protsesse põhjalikumalt vaatama – tuua välja häid praktikaid ja teistele näidata. See on rohkem idee alles.

Liia Hänni: Justiitsministeeriumiga lepiti kokku, et tehakse kaasamise õiguliku raamistiku arutelu koos Riigikantselei ja vabaihendustega. Avatus nõuab teistsugust arusaamist õigusloomeprotsessist, kui seni on valitsenud. Eesti võiks olla avatud õigusloome teerajajaks, meil on olemas selleks eeldused.

4. Korruptsiooni ja huvide konflikti vältimine. Asso Prii lahkumise järel Korruptsioonivaba Eestit hetkel juhita. Tegevuskava on suurelt jaolt täidetud, hiilinenud on ametnikueetika komisjoni moodustamine. Korruptsioonivastase strateegia eelnõu on valmis ja läheb peatselt Valitsusse.

Kokkuvõte

AVP tegevuskava täitmise olukorra täpsem hinnang tuleb raportis, kuid juba praegu on selge, et kõiki planeeritud tegevusi ei ole suudetud täita. Poliitilisel tasandil on endiselt ebamäärane AVP siseriikliku juhtimise küsimus.

3. Avatud valisemisele suunatud vabaihenduste ettevõtmised (rahvakogu protsess, muud projektid).

1. Rahvakogu protsess. Urmo Kübar: 3 tähelepanekut. Üht eesmärki ei saavutanud – poliitikud ei muutunud koostööalimaks, kuigi selleks oli häid võimalusi. Üks eesmärk saavutati – arusaama kinnitamine, sedasorti kodanikuaktiivsus on normaalne. Üht eesmärki ei tea veel, kas saavutatakse – kas rahvakogu eelistuste tulemusena midagi poliitilises stiilis muutub. Rahvakogu oli üheaegselt nii edukas kui ka ebaedukas. Toimunu mõju avaldub ka selles, et korraldatakse piirkondlikke Rahvakogusid. 3. juunil kell 11.15 on avatud Põhiseaduskomisjoni istung, 15 külalist kutsutud. Veebiülekanne toimub ka. Meie kirjale on vastu tulnud.

Kaarel Haav: Rahvakogu ei ole eriti efektiivne, sest küsiti juhuslikelt inimestelt. Võiks küsida nendelt, kes harjunud mõtlema. Tegin rahvakogule ettepaneku avalikustada huvigruppide, ekspertide ja vabaihenduste head ideed, mida avalik võim on jätnud ilma põhjendusteta kõrvale.

Nende heade ideede avalikustamine ja võimu esindajatelt selgituste nõudmine on kõige efektiivsem tee valitsemise taseme tõstmiseks.

Liia Hänni: Keegi peaks rahvakogu protsessi nõ teaduslikult analüüsima – suur on ka rahvusvaheline huvi. Praegu tuleb keskenduda Riigikogus toimuvale, me ei tohi ennast lödvaks lasta. Töö tuleks omavahel ära jagama, kes mis teemaga tegeleb süvitsi. Kui rahvakogu olulised ettepanekud saavad seaduseks, läheb protsess ajalukku.

Kaarel Haav: Kui Riigikogu ei seadusta mõnda ettepanekut, siis tuleb nõuda nendelt selle põhjendamist. Selline ongi tegelikult seaduseelnõude menetluse kord.

2. Vabaihenduste erinevad projektid.

1) Hille Hinsberg. Valitsemise valvurid - 2 aastat Valitsust. Euroopast projekti toetuseks raha ei saanud, sest Eestis pidi liiga hea olukord olema.

2) Silver Meikar: Uus projekt internetist info ebaseadusliku eemaldamise teemal. Haakub AVP ja Eesti välispoliitiliste eesmärkidega. Praegu ei koguta infot selle kohta, kui riik või tema esindajad eemaldavad internetist infot - puudub igasugune statistika. Seda tehakse väljaspool üldist menetlust. Näiteks saadab politsei kellelegi kirja, et võetagu info maha. Oleks vaja avalikku protsessi. Sama teemaga tegeletakse Rootsis, UK-s ja Tšehhis. Eelnõu valmis ja statistikat pannakse kokku. Kõik riigid lähtuvad natuke erinevast alusest. Meist võib saada prototüüp. Seadused ja protsessid on riigiti erinevad, ei saa võrrelda. Saab võrrelda, mida maha võeti ja mis mahus. Selge haakumine avaliku valitsemise platvormiga. Esmaspäeval saadeti päring Siseministeeriumile,

Justiitsministeeriumile, AKI-le, Tarbijakaitseametile ja Autorikaitse Ühingule ning eesmärk on 2-3 nädala pärast anda välja esialgne raport 2012.a kohta. Eeldatavalt on 80-90% eemaldatud sisust seotud autoriõigusega. Avalikkus teavitab teema olulisust, kui hakatakse maha võtma sisu poiliitilistel kaalutlustel. Praegu käimas olev projekt tõstab teadlikkust ja suurendab järelevalvet, et ei toimuks sisu ebaseaduslikku eemaldamist. Politsei poolt info eemaldamiseks peab olema põhjendus. See teema on USA-s ülesse tõstetud. *Google Transparency Report* näitab, mida on nõutud neilt maha võtta. Eesti osa seal on null.

Eesti Ekspress on käimasolevat projekti juba jõudnud kajastada

Liia Hänni: Kas te käsitlete ka kommentaariumides info mahavõtmist?

Silver Meikar: Oleme seda arutanud, aga 1.etapis ei jõua sellega tegeleda, kuigi oleme pidanud ka seda oluliseks. Võiksin saata meie listi kirja, et asjast huvitatud võiksid kampa tulla. Tahame, et oleks sellega seotud artikleid, internetivabadusest näiteks. Linnar Viigile tegime etepaneku, aga ta ei jõua kirjutada.

3) Arengukoostöö Ümarlaud korraldab Maailmapäeva 1. juunil – kõik on oodatud osalema.

Kokkuvõte

Hoiame võrgustikku üksteise tegemistega kursis ja vajadusel kavandame ühistegevust, et tulemuslikumalt tegutseda.

4. Avatud valitsemine infoühiskonna arengukavas (eelnõu avalikul konsultatsioonil)

Liia Hänni: Infoühiskonna arengukava on avalikul arutusel maikuu lõpuni, tekst on osalusveebis. IKT taristu, oskused ja teadlikkus, nutikas riigivalitsemine jne. Nutikas riigivalitsemine: IKT kasutamine kaasamise ja osaluse edendamiseks. Paremate otsuste tegemine IKT abil. Mõlemad teemad rõhutavad infotöötlust ja kodanike kaasamist. Karin Ritsi ja MKM palve on arengukavaga tutvuda – nad on valmis järgmisel nädalal kohtuma, palju meie soovid on dokumendis juba sees. Põhimõtteline muutus arengukava loogikas - ei püüta kõiki valdkondi hõlmata vaid keskendutakse kõige olulisemale. Edaspidi peab igas valdkondlikus strateegias olema IKT osa ja seega ei ole kõik enam infoühiskonna strateegia osa. Vastutajaid on nii palju, et tekib oht, et keegi ei võta teemat omaks ja see kukub mitme ministeeriumi vahele. Peaksime tähelepanu juhtima, et iga teema osas tuleb konkreetne koordineerija määrata. Praegu oleks nagu kõik arengukava suunad MKM koordineerida, ka riikluse teema. Tulemuseks võib olla olukord, mida me seni kogesime - e-demokraatia arendamine pole MKM-i ülesanne.

Hille Hinsberg: See strateegia on täitsa adekvaatne, aga tulemuse võtab kokku sõna „raha“. Panus tehakse eurorahale. Me ei tea, kui suur osa on ette nähtud nutikale riigivalitsemisel. Küsime MKM-ilt, kas on võimalik tuua välja riigivalitsemise arendamise konkreetne vastutaja.

Kristina Narusk: Teenusmajanduse Koja jaoks on IY strateegia koostamine olnud hea näide kaasamisest. Meile ei saadetud lihtsalt paberit, vaid eelmise aasta lõpust on korraldatud ajurünnakuid.

Kaarel Haav: Osalusveebis oli ka mingi haridus- ja teadusstrateegia üleval, tähtaeg oli nädal tagasi. Kas ettepanekutega ikka arvestatakse? Akadeemilised ringkonnad tõstavad võimekust juba 20 aastat ja nüüd on lõpuks lubatud, et hakatakse vaatama ka mõju ühiskonnale/majandusele.

Liia Hänni: IY arengukava esimene mulje oli hea, kuigi teksti saab ilmselt veel viimistleda. Lugege seda ja andke nädala alguses märku, kas tahame Kariniga kohtuda.

5. Kohalalgatatud küsimused

Ei tõstatunud.

Liia Hänni: Suvel näost-näku kokkusaamist ei planeeri, hoiame sidet e-kirjadega. Palun neid lugeda, tühja-tähja pärast teid ei tülitata. Kui siiski suvel vaja kokku tulla, siis teeme seda vabas õhus.

Koosoleku kokkuvõtte koostasid Mari Pedak ja Liia Hänni
23.05.2013